

Norrtälje kommuns yttrande över Region Stockholms förslag till ny regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen

Norrtälje kommun har blivit inbjuden att yttra sig över Region Stockholms förslag till ny regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen. Norrtälje kommun, Kommunalförbundet Sjukvård och omsorg i Norrtälje kommun, Norrtälje Energi AB och Norrtälje vatten och avfall AB har samordnat sina yttranden och besvarar remissen gemensamt.

Norrtälje kommuns landsbygdsråd och skärgårdsråd har blivit tillfrågade att yttra sig under processen med framtagande av kommunens remissvar. Synpunkter har inkommit från LRF Norrtälje kommungrupp, Rådmansö nordost utveckling i samverkan (NORIS) samt Vaddönavet och Vaddöbygden, vilka har beaktats och delvis inarbetats i kommunens yttrande.

Kommunen har tagit del av samrådsförslaget och ser i huvudsak positivt på den regionala utvecklingsplanen som en gemensam regional målbild och ett viktigt gemensamt verktyg för regionens aktörer. Norrtälje kommun har i remissvaret lyft synpunkter som syftar till att förtydliga Norrtälje kommuns förutsättningar och hur kommunen kan bidra i den regionala planeringen. Enligt önskemål har Norrtälje kommun disponerat remissvaret enligt de frågeställningar som regionen önskar få skriftliga inspel på.

Norrtälje kommun är en del av Stockholm Nordost och står, utöver kommunens egna remissvar, även bakom Stockholm Nordosts remissvar avseende den regionala utvecklingsplanen, se bilaga 2. Norrtälje kommun har inför samrådet även lämnat ett skriftligt PM till regionen, se bilaga 3, med kommunens prioriterade frågeställningar samt haft ett möte med projektledning och regionpolitiker den 20 oktober 2023. Norrtälje kommun förutsätter att även de synpunkter som lämnats i det skriftliga PM:et samt i tidigare dialoger med regionen tagits om hand och tas hänsyn till vid fortsatta revideringar av den regionala utvecklingsplanen efter samrådet.

Styrkor och utmaningar

Styrkor

Norrtälje kommun ser positivt på att Stockholmsregionens styrkor lyfts i samrådsförslaget och delar regionens bild av att det finns mycket att vara stolt över i regionen. Norrtälje kommun, som är en kommun med stora landsbygds- och skärgårdsområden, ser att styrkorna *livskvalitet* och *närhet mellan natur och stad* med fördel kan utvecklas i planförslaget. Det är positivt att det framgår att Stockholms län är Sveriges tredje största landsbygdslän och att Stockholmsregionen är unik i att kunna erbjuda både storstadens

POSTADRESS

Box 800, 761 28 Norrtälje
Samhällsbyggnadskontoret

BESÖKSADRESS

Estunavägen 14

KONTAKT

0176-710 00
kontaktcenter@norrtalje.se
www.norrtalje.se

utbud och landsbygdens och skärgårdens kvaliteter. Vad som skulle kunna understrykas mer är dock möjligheten att bo på landsbygden eller på en skärgårdsö och samtidigt kunna vara verksam på den attraktiva arbetsmarknad som Stockholmsregionen erbjuder. Förutsättningarna för detta har ökat ytterligare som en följd av ökade möjligheter att arbeta på distans. Vidare bidrar det stora utbudet av fritidshus i regionen till ökad livskvalitet för många invånare då de kan växla mellan storstadsliv och avkoppling med korta avstånd. Norrtälje kommun har omkring 26 000 fritidshus som erbjuder en lugn fristad och ett attraktivt fritidsboende eller deltidboende för flera av regionens invånare.

Vidare ser Norrtälje kommun att Stockholmsregionens styrkor vad gäller besöksnäring skulle kunna understrykas mer i planförslaget. Stockholms skärgård, som med över 30 000 öar är unik i världen, kan med fördel lyftas tydligare som en styrka i regionen. Skärgården och kustsamhället utgör attraktiva besöksmål, men även boendemiljöer för många fastboende och deltidboende. Norrtälje kommun har en levande skärgård med flera fastboende och en stark entreprenörsanda. Kommunen vill understryka vikten av att skapa möjligheter för invånare att leva och verka i skärgården året runt för att skapa en levande skärgård som också skapar förutsättningar för besöksnäringen. I detta är satsningar på replipunkter, infrastruktur, kollektivtrafikförbindelser och fiberanslutningar viktigt. Vidare är det viktigt att värna om en hållbar besöksnäring där utmaningar med ökade trafikmängder, avfall och miljöpåverkan också omhändertas och hanteras i takt med att både invånare och besökare blir fler.

Norrtälje kommun ser vidare att tillgången till ett akutsjukhus i norra delen av regionen är en viktig styrka. Norrtälje sjukhus är region Stockholms nordligaste akutsjukhus med närakut, akutmottagning, intensivvård, röntgen och specialistmottagningar. Sjukhuset har Norrtälje kommun, som utgör en tredjedel av länets yta, som upptagningsområde men har även tagit emot patienter från Vallentuna och Österåker. Befolkningen i Norrtälje kommun uppgår under delar av året till 150 000 invånare med deltidboende, fritidsboende och besökare. Förändringar i vår omvärld har satt fokus på frågor om kris, beredskap och militär upprustning. Norrtälje kommun ser därför att tillgång till akutsjukvård i regionens perifera delar i sammanhanget är en viktig styrka att lyfta. Tillgång till akutsjukhus i regionens nordligaste delar kräver en långsiktigt hållbar finansiering. Förutsättningarna för detta är en fortsatt utveckling av Norrtälje stad och sjukhuset.

Norrtälje kommun vill även lyfta Norrtäljemodellen som en styrka. Norrtäljemodellen är en inkluderande samverkan som skapar integrerad hälso-, sjukvård och omsorg för invånaren. Genom samarbete mellan beställare, utförare och övriga samhällsaktörer skapas förutsättningar för utveckling och innovation. Norrtäljemodellen ger Kommunalförbundet Sjukvård och Omsorg i Norrtälje kommun helt andra förutsättningar än övriga kommuner att finna och genomföra sammanhållna vård- och omsorgslösningar.

En annan styrka som med fördel kan lyftas mer i planförslaget är tillgången på jordbruksmark och förutsättningarna för livsmedelsproduktion inom Stockholmsregionen.

Inom Norrtälje kommun finns det drygt 30 000 hektar jordbruksmark. Det är en stor andel av länets totala jordbruksmark och en viktig resurs att värna för att trygga livsmedelsförsörjning och ökad självförsörjning både för kommunen och länet. För att kommunen ska kunna bidra med livsmedelsförsörjning är det dock viktigt att kapaciteten värderas både i vardag och i kris och att investeringar och satsningar görs i jordbruket för att bibehålla den produktionskapacitet som finns.

Utmaningar

Norrtälje kommun ser positivt på att ordet *hållbar* har lagts till i visionen eftersom det betonar betydelsen av den första utmaningen som beskrivs, dvs. hur regionen kan växa på ett hållbart sätt när invånarna blir fler. Kommunen vill dock understryka att en hållbar utveckling ser olika ut i regionens olika kommuner. Norrtälje kommun är en stor kommun till ytan och har en varierande karaktär som skiljer sig från flera av de andra kommunerna i Stockholmsregionen. Landsbygden, skärgården och kustsamhället är tre olika sammanhang med olika utmaningar och olika förutsättningar för den fysiska planeringen, vilket bör tydliggöras.

Att nå en hållbar utveckling i regionen, även när invånarna blir fler, ser Norrtälje kommun till stor del handlar om den regionala tillgängligheten och transportsystemets utveckling. Om Stockholmsregionen fortsatt ska kunna erbjuda livskvalitet, närhet mellan stad och natur samt attraktiva och tillgängliga miljöer för både invånare och besökare är det av stor vikt att transportsystemet utvecklas i takt med bebyggelseutvecklingen. Det är bra att ökad efterfrågan på infrastruktur lyfts som en utmaning i planförslaget, men detta borde ges mer utrymme i planförslaget och satsningar i transportsystemet borde även synas i strukturkartan och plankartan. För att öka andelen hållbara transporter är det viktigt att Norrtälje kommun inkluderas i regionens transportplanering och kopplas ihop med övriga regionen så att arbetspendlare och andra resenärer kan ta sig inom, samt till och från kommunen på ett hållbart sätt. För en kommun som Norrtälje så kommer det fortsatt finnas en stor efterfrågan hos invånare att bosätta sig på landsbygden. Då är det viktigt att infrastrukturens satsningar görs och även synliggörs i en mer framtidsinriktad strukturkarta och plankarta så att det finns incitament att bosätta sig i eller i närheten av exempelvis en landsbygdsnod eller serviceort. På så sätt kan en verklig flerkärnighet skapas där regionala stadskärnor, landsbygdsnoder och serviceorter kan avlasta den centrala regionkärnan. Vidare kan pendlarparkeringar, elektrifiering av fordonsflottan och minskat behov av resande till följd av ökat distansarbete också bidra till minskade utsläpp och en mer hållbar utveckling även på landsbygden.

Det stora antalet fritidshus i kommunen är en viktig styrka för regionen, men det gör även att antalet invånare varierar markant över året. Kommunens drygt 65 000 invånare kan under perioder uppgå till närmare 150 000 invånare med deltidsboende, fritidsboende och besökare. Detta skapar en komplexitet i att balansera boendebehov, samhällsstrukturer och infrastruktur samt kräver uppmärksamhet för att skapa en hållbar och sammanhållen livsmiljö för både permanenta och tillfälliga invånare. Att fritidshusägare inte syns i statistik skapar också utmaningar när det planeras för offentlig

service samt regional service såsom kollektivtrafik. Att allt fler invånare arbetar på distans och delar sitt boende mellan olika delar av regionen ser Norrtälje kommun är en utmaning för hela regionen som med fördel kan lyftas mer i planförslaget. Arbetspendling och resmönster kommer att vara svårare att förutse när invånare har ökad flexibilitet i vart, när och hur de behöver resa till sina arbeten.

Norrtälje kommun instämmer vidare i att energiförsörjning och ett ökat behov av elproduktion i regionen är en viktig utmaning. Kommunen anser dock att nätkapacitetfrågan är en ännu större fråga som också bör lyftas. Samverkan om lokal produktions- och efterfrågeflexibilitet i regionen är viktigt.

En viktig utmaning är även hur vi kan minska skillnaderna i livsvillkor och öka tryggheten. Norrtälje kommun ser positivt på att hälso- och sjukvårdsfrågor har fått mer utrymme i planförslaget men ser att det finns flera utmaningar som vore bra att synliggöra mer i den regionala utvecklingsplanen. För Norrtälje kommun blir det tydligt i planförslaget hur stor betydelse Norrtälje sjukhus har i norra delen av regionen. Tillgången till Norrtälje sjukhus är, som lyfts tidigare, en styrka. Utmaningen ligger främst i den långsiktiga och hållbara finansieringen där Norrtälje kommun och kommunalförbundet ser möjligheter i ett större upptagningsområde genom förändrade flöden inom Region Stockholms akutsjukvård.

En annan utmaning är att kunna erbjuda jämlik vård och omsorg till befolkningen i en vidsträckt landsbygds- och skärgårdskommun. Landsbygden har generellt en äldre befolkning, med sämre hälsa, lägre utbildningsnivå och lägre inkomster. Samtidigt begränsas tillgången till vård och omsorg av långa avstånd, sämre kollektivtrafikförbindelser och vägar samt större svårigheter att rekrytera kompetent personal. Norrtälje kommuns befolkning i åldern 65 år och äldre beräknas uppgå till 32 procent år 2040. Knappt var tredje person i Norrtälje kommun kommer då att räknas till den åldrande befolkningen. Särskilt stor är ökningen bland andelen personer 80 år och äldre, den del av befolkningen som mest frekvent är multisjuka och därmed har störst behov av kontakt med sjukvården. Därtill är vård och omsorgsbehovet redan idag större i Norrtälje kommun än i länet i övrigt.

Husläkarverksamheten ska vara förstahandsvalet för att tillgodose befolkningens behov av medicinsk behandling, omvårdnad, förebyggande insatser och rehabilitering. Primärvården är också första linjen avseende psykiatri. I en kommun som Norrtälje är förmågan att bibehålla och utveckla möjligheterna att bo och arbeta på landsbygd och skärgård en förutsättning för en fungerande hälso- sjukvård- och omsorg till hela befolkningen. För att klara uppdragen krävs fungerande kollektivtrafikförbindelser, trygga vägförbindelser och inte minst digital räckvidd. Digitalisering lyfts både nationellt och regionalt som ett strategiskt område för att klara hälso- och sjukvården i framtiden.

Vidare delar Norrtälje kommun regionens bild av att det är en stor utmaning att nå klimatmålen och att skapa en robust och motståndskraftig region. Vad gäller klimatförändringar ser kommunen att frågan om torka kan lyftas mer i planförslaget. Det

är viktigt att kunna hantera skyfall och mer extrema regnväder, men likväl viktigt att ha beredskap för att kunna säkerställa tillgång till dricksvatten under torra perioder. Nödvattenplan och användning av tekniskt vatten för att hushålla med dricksvatten hade med fördel kunnat utvecklas mer i planförslaget.

Norrtälje kommun noterar vidare att bredbandsmålet har tagits bort sedan RUFS 2050, förmodligen för att de flesta kommuner redan har uppnått målet. Norrtälje kommun har dock en del fortsatta utmaningar med digitalisering och bredbandsutbyggnad. Kommunen vill även lyfta fibernätets betydelse ur ett kris- och beredskapsperspektiv. För Region Stockholm i allmänhet och skärgårdskommuner som Norrtälje, Värmdö, Österåker, Vaxholm, Haninge och Nynäshamn är fiberkommunikation ut i skärgården av stor relevans vid allvarliga händelser eller angrepp utifrån, oavsett om det är civila anläggningar eller "hemliga". På motsvarande sätt ser kommunen att de master som idag inte har fiber utan är rena länkmaster också behöver anslutas fast för att trygga kommunikationen.

Vad gäller utmaningen om kompetensförsörjning så instämmer Norrtälje kommun i regionens beskrivning av svårigheterna med en åldrande befolkning, invånare som står långt ifrån arbetsmarknaden, matchningsproblematik samt bostadsbrist. Kommunen ser att den demografiska utmaningen med en åldrande befolkning hade kunnat lyftas mer i detta avsnitt. Vidare vore det bra om framtida tillgång till kollektivtrafik och möjligheter till arbetspendling också lyftes kopplat kompetensförsörjning. Norrtälje kommun vill understryka vikten av att bostäder och arbetsplatser planeras i ett sammanhang för att underlätta möjligheten för invånare att bo nära sin arbetsplats.

Vision, mål och prioriteringar

Norrtälje kommun bedömer att vision och mål i huvudsak visar regionens vilja och bidrar till visionen om att vara Europas mest attraktiva och hållbara storstadsregion att bo, leva och verka i. Norrtälje kommun ser positivt på att de övergripande målen slagits samman till tre, då det ger ökad tydlighet och överblick över vad regionen vill åstadkomma. Däremot noterar kommunen att det är ett stort antal mål, ställningstaganden och prioriteringar kopplat till de övergripande målen vilket gör dem något svåra att navigera bland. Flera av de övergripande målen konkretiseras inte i målen eller prioriteringarna på nivåerna under, synergier och målkonflikter beskrivs inte tydligt och en del mål motsvarar lagkrav som hanteras på kommunal nivå. Norrtälje kommun önskar ett tydligare fokus på de mellankommunala och regionala frågorna i den regionala utvecklingsplanen.

Det är flera viktiga mål som lyfts under det övergripande målet om en jämlik, trygg och inkluderande region med god livsmiljö. Att det fortsatt byggs bostäder i regionen och att bebyggelseutvecklingen planeras i samklang med kollektivtrafiken är viktiga prioriteringar att arbeta med. Det framgår av planförslaget att RUFS ska vara en utgångspunkt i statlig och regional infrastrukturplanering. Då bör strukturförslaget vara mer framåtblickande och kopplingen mellan RUFS och länsplan förtydligas. Vidare ser Norrtälje kommun att målen om stärkta livsvillkor, jämlik folkhälsa och en levande landsbygd och skärgård till stor del

handlar om att låta befintliga mindre orter utvecklas och bidra till den flerkärnighet som eftersträvas. Norrtälje stad kan med fördel pekas ut som en regional stadskärna vilket kommunen utvecklar resonemanget om under avsnittet om plankarta i detta yttrande.

Kommunen anser vidare att den regionala utvecklingsplanen borde nämna något om de pågående stora nationella och regionala omställningsarbetena, *God och nära vård* och *Hållbar socialtjänst*. Region Stockholm och länets kommuner har en gemensam samverkansstruktur kring hälsa, vård och omsorg i Stockholms län som skapar förutsättningar för samverkan kring psykisk hälsa och suicidprevention. Norrtälje kommun ser behov av att genomförande och uppföljning av den nya regionala utvecklingsplanen kopplat till målet *Förbättra folkhälsa i hela länet* behöver samordnas med det länsgemensamma arbetet om god och nära vård och inriktning psykisk hälsa och suicidprevention. Indikatorer för dessa utvecklingsområden torde även ha bäring på den regionala utvecklingsplanen. Kommunen ser också att omställningen till en ny socialtjänstlag, med förtydliganden gällande socialtjänstens medverkan i samhällsplaneringen, kan lyftas inom det prioriterade området *stärkta livsvillkor*.

Norrtälje kommun anser att det är bra att tillgängligheten till Arlanda tas upp som viktigt. Detta bör dock synliggöras även i strukturkartan och i plankartan om den rumsliga inriktningen ska stämma överens med de mål och prioriteringar som beskrivs. Norrtälje kommun ser även att förutsättningarna med digitalisering hade kunnat utvecklas i detta avsnitt av planförslaget. Det finns stor potential för IoT-satsningar för hela länet, dvs. uppkoppling av infrastruktur såsom allt från pumpstationer till papperskorgar.

Vidare ser Norrtälje kommun att målet om en tillgänglig och robust region utan klimatpåverkande utsläpp är viktigt. Civil beredskap är en viktig fråga som generellt kan utvecklas mer i planförslaget. Norrtälje kommun anser vidare att det är bra att fjärrvärmen lyfts - både för att avlasta elnätet när det gäller uppvärmningsbehov, och för att större värmeunderlag i fjärrvärmenätet ger ökade förutsättningar till elproduktion med kraftvärme. Kommunen hade gärna sett att den regionala utvecklingsplanen även behandlat frågan om hur man ser på mer framtidsorienterade energilösningar, såsom energikombinat för utnyttjande av restresurser, cirkularitet (energi och näringsämnen från matavfall, slam mm) samt produktion av e-bränslen.

Norrtälje kommun noterar att förslag på indikatorer samt hur dessa kopplar till målen i den regionala utvecklingsplanen ska presenteras i granskningsskedet. Kommunen anser att det hade varit bra att redan till samrådsskedet få ta del av regionens förslag på indikatorer, dels för att det hade gett en bättre förståelse för målen, dels för att kommunen då enklare hade kunnat reagera på och kommentera förslagen. Norrtälje kommun har inga konkreta förslag på indikatorer i nuläget, utöver vad som tagits upp tidigare om indikatorer inom andra pågående länsövergripande utvecklingsarbeten inom vård och hälsa, men bistår gärna regionen i detta arbete om sådant behov finns.

Rumslig utveckling och plankarta

Strukturkartan

I planförslaget anges det att strukturkartan visar de övergripande strukturerna för regionens rumsliga inriktning med en flerkärnig sammanhängande bebyggelsestruktur som stöttas av ett transportsystem som knyter ihop regionens olika delar. Norrtälje kommun anser att syftet med strukturkartan är bra och ser positivt på att regionen behållit den flerkärniga strukturen. Kommunen anser dock att det saknas ett flertal viktiga funktioner i kartan och att kartan bör vara mer framåtblickande. Strukturkartan ska visa en vision för 2060 men saknar en målbild för transportsystemet i sin helhet. Det finns således en diskrepans mellan skrivningen om ett transportsystem som ska stötta bebyggelseutvecklingen och knyta ihop regionens delar och det som redovisas i kartan. Strukturkartan saknar också koppling till utredda behov i Region Stockholms Kollektivtrafikplan 2050. Roslagsbanan till Rimbo bör synas i strukturkartan som en viktig koppling för att inte omöjliggöra en sådan utveckling på längre sikt. För att bebyggelseutveckling och utveckling av transportsystemet ska gå hand i hand bör kopplingen mellan regionplan och länsplan utvecklas så att regionplanen får ökad betydelse i arbetet med framtagande av länsplanen. Strukturkartan bör inte heller enbart visa beslutade investeringar i transportinfrastruktur.

I strukturkartan pekas regionalt viktiga hamnar i Hallstavik, Grisslehamn och Kapellskär ut. Det saknas dock redovisning av infrastruktur i kartan för hur man tar sig dit. På samma sätt anser Norrtälje kommun att det är underligt att endast E18 till Norrtälje stad markeras i kartan, inga kopplingar till övriga orter i kommunen eller över regiongränsen redovisas. En karta som endast visar infrastrukturkoppling mellan Norrtälje stad och centrala Stockholm tenderar att motverka den avsedda flerkärnighet som ska ligga som grund för den rumsliga inriktningen. För en kommun som Norrtälje, med stora landsbygdsområden, är även noder i angränsande län av betydelse för vardagliga ärenden och service. Viktiga stråk och kopplingar i Uppsala län bör synas i strukturkartan. Investeringar i Forsmarks kärnkraftverk gör att kopplingar över regiongränsen norrut längs väg 76 kommer bli viktiga framöver. Norrtälje kommun har redan idag cirka 2 000 arbetspendlare till Uppsala och Arlanda, och Arlanda väntas växa med upp till 30 000 fler arbetsplatser till år 2030. Förbindelsen mellan Norrtälje kommun och Uppsala och Arlanda bör tydliggöras i strukturkartan.

Norrtälje kommun vill även uppmärksamma regionen på Norrtälje stads betydelse i den norra regiondelen. Kommunen ser att Norrtälje stad med fördel kan pekas ut som en regional stadskärna i strukturkartan då staden stämmer väl in på den beskrivning av regionala stadskärnor som ges i planförslaget. Mer utförligt resonemang om Norrtälje stad som regional stadskärna återfinns nedan, under avsnittet om plankartan.

Norrtälje kommun värdesätter att den regionala grönstrukturen och de gröna kilarna har utvecklats i det nya planförslaget. I strukturkartan redovisas den regionala grönstrukturen med pilar till angränsande län. Det ser Norrtälje kommun som positivt eftersom

grönstruktur är både en mellankommunal och mellanregional fråga. Kommunen noterar dock att det saknas en pil norrut från Norrtälje kommun trots att det finns höga värden längs kusten och på Singö exempelvis. Det vore även värdefullt om det framgick tydligare vilka värden grönstrukturen motsvarar samt vilka värden i Uppsala län som de gröna pilarna syftar att knyta an till.

Plankartan

Norrtälje kommun ser positivt på att det framgår i planförslaget att gränserna på plankartan är schematiska och översiktliga och anser att det är viktigt att samtliga myndigheter och aktörer som använder sig av den regionala utvecklingsplanen har förståelse för det.

Bebyggelsestruktur

Norrtälje kommun har tidigare framfört att bebyggelseområden, befolkningskoncentrationer och strukturer behöver synliggöras i plankartan om den ska vara vägledande. I nuvarande planförslag anges Rimbo och Hallstavik som strategiska bebyggelselägen vilket Norrtälje kommun uppskattar då det ligger mer i linje med kommunens syn och planering för orterna. Kommunen delar även regionens bild av att Älmsta och Bergshamra fortsatt bör vara utpekade som landsbygdsnoder. Kommunen ser också positivt på att serviceorter redovisas i plankartan eftersom det bidrar till en mer nyanserad bild och ökad förståelse för hur bebyggelsen på landsbygden ser ut. Kommunen noterar att befintliga tätorter redovisas i Uppsala län medan det i Stockholms län är befintlig bebyggelse som visas. Det hade varit bra om befintliga tätorter redovisades även i Stockholms län för att ytterligare tydliggöra var mer tät bebyggelse i form av tätorter finns inom det egna länet.

Landsbygdsnoder och serviceorter har viktiga funktioner som knutpunkter med tillgång till nödvändiga tjänster och transporter. Det framgår av planförslaget att samtliga landsbygdsnoder bör ha tillgång till kontinuerlig kollektivtrafik till närmsta kommuncentrum och att det i serviceorter bör finnas förbindelser med kollektivtrafik till närmsta kommuncentrum. Norrtälje kommun håller med om detta och anser att det är av stor vikt att kollektivtrafikförbindelser till och från landsbygdsnoder och serviceorter bibehålls och utvecklas.

Norrtälje kommun anser vidare att det krävs prioriterade åtgärder för kärnöar och replipunkter då de har stor betydelse för kustsamhällen och skärgårdens hållbara tillväxt. Det behövs också tydliga definitioner av begreppen samt en tydlig ansvarsfördelning mellan regionen och kommunerna för hur kärnöar och replipunkter ska tas om hand och utvecklas.

Norrtälje stad som regional stadskärna

Norrtälje stad anges som ett strategiskt centrumläge i plankartan. Dessa lägen utgör, enligt planförslaget, lokala platser för centrumfunktioner. Syftet med de strategiska centrumlägena är att främja en jämlik tillgång och närhet till olika typer av service i

Stockholmsregionen. För de strategiska centrumlägena ska kopplingen till större regionala målpunkter, såsom närmaste regionala stadskärna, prioriteras.

De regionala stadskärnorna beskrivs i planförslaget som målpunkter för ett större regionalt omland. Stadskärnorna har genom sina lägen, funktioner och höga regionala tillgänglighet förutsättningar att utvecklas till naturliga lokaliseringsplatser för näringsliv och regionalt viktiga funktioner, till exempel utbildning, vård, samhällsservice, kultur, nöjen och idrott. Utvecklingen i de regionala stadskärnorna ska komplettera och avlasta den centrala regionkärnan och bidra till att fler får närhet till arbetsplatser, service och kollektivtrafik, särskilt i delar av Stockholmsregionen där tillgången till dessa funktioner är låg.

Norrtälje kommun utgör omkring en tredjedel av regionen till ytan och bör ses som en delregion i sig. Norrtälje stad är kommunens centralort och förser stora delar av kommunen med arbetstillfällen, service och kollektivtrafik. Staden är därmed en målpunkt för ett större regionalt omland.

Som påpekats tidigare har Norrtälje kommun omkring 26 000 fritidshus, och detta innebär att det bor ett betydande större antal personer i kommunen än det folkbokförda antalet. När varje fritidshus är bebott med tre personer¹ uppgår det faktiska antalet personer boende i kommunen till omkring 144 000 invånare, vilket då gör Norrtälje till länets näst största kommun sett till antalet invånare. Även när endast 65% av fritidshusen är bebodda är Norrtälje länets näst största kommun, då med totalt 116 000 invånare.

I Norrtälje stad finns ett av regionens sju akutsjukhus. Närmast belägna akutsjukhus är Danderyds sjukhus som ligger omkring 55 kilometer bort. Avståndet mellan Danderyds sjukhus och akutsjukhuset i Uppsala är ungefär lika långt. Om Norrtälje sjukhus inte fanns skulle avståndet mellan Singö och närmsta akutsjukhus i regionen vara omkring 95 kilometer, i stället för 46 kilometer som är avståndet till Norrtälje sjukhus. Sjukhuset har stort upptagningsområde och fyller en oersättlig funktion för regionens norra delar. Samtidigt ökar vårdbehoven i och med en åldrande befolkning i länet. Behovet av arbetskraft till sjukhuset kommer därmed öka de kommande decennierna och det pågår planläggning för att utveckla sjukhuset. Behovet av arbetskraft till sjukhuset medför ett behov av god kollektivtrafikförsörjning till Norrtälje stad och tillräcklig bostadsförsörjning i staden.

I Norrtälje stad finns en stor del av arbetstillfällena i kommunen och efter Stockholms stad är Norrtälje den kommun i länet med störst andel som bor och arbetar i samma kommun². Statistik om resande och pendling från de tätorter som i RUFS 2050 anges som landsbygdsnoder visar att Norrtälje stad är den huvudsakliga pendlingsorten för de fyra

¹ Genomsnittlig befolkning per småhus

² Statistik från SCB år 2021 (Länk: [SCB](#) och [SCB](#))

landsbygdsnoderna i Norrtälje kommun (Rimbo, Hallstavik, Älmsta och Bergshamra)³. Norrtälje stad trafikeras av två stomlinjer mot Stockholm och Uppsala och med över 20 linjer mot övriga Roslagen samt kommunens tätorter och landsbygd. Staden utgör därmed den viktigaste bytespunkten för den tredjedel av regionen som utgörs av Norrtälje kommun.

Arlanda-Märsta och Täby-Arninge är de närmsta belägna regionala stads kärnorna till Norrtälje kommun i planförslaget. Mellan Herräng, länets nordligaste tätort, och Arlanda-Märsta eller Täby-Arninge är det omkring nio mil körväg. För Singö är sträckorna mer än tio mil. Avståndet Herräng-Norrtälje stad är drygt fem mil. Regionplanen har för avsikt att peka ut en flerkärnig region där de regionala stads kärnorna avlastar och kompletterar den centrala regionalkärnan, framför allt i delar av länet där tillgången idag är låg. De befintliga regionala stads kärnorna fyller inte en sådan funktion för de norra delarna av regionen. Anledningen till detta är att de flesta föreslagna stads kärnorna är centralt lokaliserade, sett till hela regionen. En flerkärnig struktur bygger på att utpekade kärnor har möjlighet att omhänderta de behov som finns i regionen och då har den geografiska spridningen av kärnorna stor betydelse. Arlanda-Märsta och Täby-Arninge har inte de geografiska förutsättningarna för att fylla ett sådant behov för den tredjedel av regionen som Norrtälje kommun utgör, men Norrtälje stad har det.

Norrtälje stad tillsammans med den flerkärniga struktur som finns inom kommunen med Hallstavik och Rimbo som kommundelscentrum, Älmsta och Bergshamra som landsbygdsnoder och det flertal serviceorter som finns i alla delar av kommunen skapar ett nätverk av noder som förser omgivande landsbygd och skärgård med service, arbetsplatser och kollektivtrafik. Norrtälje stad har därför en avgörande funktion som centralort och port till resterande region. Norrtälje stad behöver således ges förutsättningar för en fortsatt stark och hållbar tillväxt för att regionens norra delar ska ha tillgång till den service som planförslaget har ambition att skapa samt bidra till en mer jämlik, tillgänglig och inkluderande region i stort.

Stads kärnan i Norrtälje stad är en regionalt unik resurs med sin närmast medeltida gatustruktur och bibehållna småstadskaraktär med mestadels träbebyggelse. Stads kärnan är ett riksintresse för kulturmiljövården och lockar många besökare under stora delar av året. Norrtälje stad är en drivkraft för besöksnäringen i regionen men även övriga delar av kommunen, såsom skärgården, utgör en viktig del av besöksnäringen i regionen. Genom bättre kommunikationsmöjligheter till Norrtälje stad från resten av regionen, men även från Norrtälje stad till resterande kommun, stärks förutsättningarna för besöksnäringen i kommunen och möjligheterna för fler hållbara besöksmål året runt på landsbygden och i skärgården.

³ Region Stockholm - Landsbygdsnoder - statistik om befolkning, bebyggelse, sysselsättning och service ([Länk](#))

Norrtälje stad är idag en viktig nod i regionen. Från alla områden i Norrtälje tätort kan Norrtälje stadskärna nås med cykel inom 15 minuter, detta framgår av analyser utförda av både Region Stockholm⁴ och Norrtälje kommun⁵. Vid slutet av 2022 uppgick invånarantalet i Norrtälje tätort till 23 148 personer enligt SCB. Om Norrtälje stad hade varit en regional stadskärna hade den då varit det femte största regionala stadskärnan, större än Flemingsberg, Arlanda-Märsta, Södertälje och Skärholmen-Kungens kurva.

I granskningsförslaget till fördjupningen av översiktsplanen för Norrtälje stad planeras staden att utvecklas med 12 000 – 14 000 nya bostäder till år 2050, vilket skulle innebära en fördubbling av invånarantalet i staden. Bostadsutvecklingen planeras framför allt till kollektivtrafik- och centrumnära lägen där förutsättningarna för hållbart resande och interregionala resor är goda. Utöver omfattande bostadsutveckling planeras även för en stor utveckling av industri- och verksamhetsmarken vid Norrtälje stad. Även personal- och besöksintensiva verksamheter planeras till kollektivtrafik- och centrumnära lägen. Stadsutvecklingen av Norrtälje stad som kommunen råder över genom fördjupningen av översiktsplanen samt efterföljande detaljplaneläggning bör gå hand i hand med regional planering och investeringar såsom kollektivtrafikförsörjningen, utveckling av bytespunkter, terminaler och depåer i kollektivtrafiknätet samt planering av utvecklingen av cykelvägar längs det statliga vägnätet. Norrtälje sjukhus ligger i ett kollektivtrafik- och centrumnära läge. Regionstyrelsens arbetsutskott beslutade i juni 2023 att inleda en förstudie gällande om- och utbyggnad av Norrtälje sjukhus och tidsperioden för genomförandet av projektet beräknas till mellan 6-10 år.

Mot bakgrund av det som framgår av planförslaget och ovanstående ser Norrtälje kommun att Norrtälje stad snarare är att se som en regional stadskärna än ett strategiskt centrumläge. Norrtälje stad kommer över en lång tid framöver fortsätta växa och utgöra en än mer betydelsefull målpunkt för ett större regionalt omland snarare än en lokal centrumfunktion. Det är av stor vikt att samordna den kommunala och regionala planeringen när staden utvecklas, i syfte att skapa en attraktiv, jämlik och hållbar region. Region Stockholm behöver se till hela regionens behov i arbetet med den rumsliga inriktningen och den regionalt prioriterade bebyggelsestrukturen, därför ser Norrtälje kommun att Norrtälje stad behöver vara utpekad som en regional stadskärna.

Transportsystem

Vad gäller transportsystemet ser Norrtälje kommun att flera viktiga transportstråk saknas även i plankartan och att plankartan till stor del redovisar en framskrivning av nuläget snarare än en framtidsvision för regionens transportsystem. Norrtälje kommun ser det som problematiskt att endast beslutade inventeringar redovisas i plankartan. En regional utvecklingsplan med målsåret 2060 behöver ha ett tydligt framtidsperspektiv och inte utgå från att människors resmönster kommer fortsätta precis som idag. Mängden biltrafik har

⁴ Region Stockholm - Potential för arbetspendling med cykel i Stockholms län ([Källa](#))

⁵ Norrtälje kommun - Fördjupning av översiktsplanen för Norrtälje stad, granskningsförslag ([Källa](#))

ökat snabbt och stadigt på de större statliga vägarna i kommunen, särskilt under pandemiåren då fler nyttjade sina fritidsboenden för distansarbete. De större statliga vägarna i kommunen är inte dimensionerande och anpassade för dagens trafikflöden, särskilt ur trafiksäkerhetssynpunkt. En fortsatt ökning av fast- och deltidsboende befolkning kommer att förvärra problemen. De större statliga vägarna väg 77, väg 76, väg 280 och väg 283 måste uppgraderas till trafiksäkra 80-vägar. Norrtälje kommun anser att detta behov måste pekas ut och belysas i regionplanen.

Ett förhållningssätt för utveckling av spårsystemet är att säkerställa mark för utveckling av järnväg, spår och lokalbanor. Norrtälje kommun delar regionens syn i att det är viktigt att säkerställa mark för en sådan utveckling och ser det därför som anmärkningsvärt att Roslagsbanan till Rimbo inte finns med vare sig i strukturkartan eller plankartan.

Norrtälje kommun ser det som olyckligt att kommunen inte omfattas av det regionala cykelnätet och inte finns med på kartan över utpekade regionala cykelstråk. Den karta som redovisas har ett tydligt monocentriskt perspektiv där endast cykelpendling in till den centrala regionkärnan värdesätts. En allvarlig konsekvens av denna prioritering har blivit, och kommer fortsatt innebära, att Norrtälje kommun och mer glesa områden i Stockholms län blir bortprioriterade av Region Stockholms och Trafikverkets planering och investering för gång- och cykelinfrastruktur. I nuläget saknas vägrenar eller separering av gång- och cykeltrafik längs med i stort sett samtliga större statliga vägar i kommunen samtidigt som trafikflödena är höga vilket skapar låg trafiksäkerhet och dåliga incitament för hållbara resor på landsbygden. I stora delar av kommunen och i flera av kommunens orter finns potential för fler resor med gång och cykel, men då behöver kommunen vara en del av den regionala cykelplaneringen. Behovet av gång- och cykelvägar gäller till stor del kortare sträckor för att möjliggöra resor till busshållplatser, för- och grundskolor samt närmsta serviceort.

Det finns och kommer även fortsätta finnas en stor efterfrågan hos regionens invånare i att kunna bo på landsbygden, ex. genom permanentning av fritidshus. I stället för att enbart peka ut en sådan livsstil som ohållbar bör regionplanen ta hänsyn till detta och ha ett tydligare angreppssätt för hur hållbara resor i mer perifera delar av regionen kan se ut. Det är av stor vikt att landsbygdsnoder och serviceorter förses med kollektivtrafikförbindelser så att de lokala trafiksystemen kan ansluta till det. Utveckling av transportsystemet har också stor betydelse för möjligheten att främja folkhälsa samt erbjuda vård och omsorg på lika villkor i hela den vidsträckta kommunen.

Norrtälje kommun önskar ha en fortsatt dialog med regionen och trafikförvaltningen angående fortsatt utredning av förutsättningarna för Östernäs som replipunkt i stället för Furusund. På grund av avstånd mellan buss och båt är Furusund inte lämplig som replipunkt. Det skulle behövas en linjeomläggning av linje 631 så att dagens ringlinje på Rådmansö delas upp i två nya linjer; en linje för södra respektive norra Rådmansö. Vid Östernäs brygga kan investeringar i vändmöjlighet och signalreglering behövas. Att utse

Östernäs som replipunkt skulle reducera restiden med cirka 20-30 minuter från utanförliggande skärgård till Norrtälje stad.

Grönstruktur

Norrtälje kommun värdesätter att den regionala grönstrukturen och de gröna kilarna har utvecklats i det nya planförslaget. Norrtälje är en kommun med många naturområden med både biologiska och rekreativa värden och ser betydelse i att det synliggörs i den regionala utvecklingsplanen. För att planen ska vara vägledande ser Norrtälje kommun dock att regionen behöver ge tydligare beskrivningar av vilka värden den utpekade grönstrukturen motsvarar. Det beskrivs i planförslaget att grönstrukturen utgör ett nätverk av natur- och kulturmiljöer i form av skogar, ängar, hagar, betes- och jordbruksmarker, parker, grönstråk, sjöar och vattendrag. Av kartan är det dock svårt att uttyda vilka värden som återfinns var och vilka underlag som ligger till grund för den utpekade grönstrukturen. Det finns exempelvis områden med höga rekreativa värden och områden av riksintresse för kulturmiljövården som inte omfattas av grönstrukturen i kartan. Det går inte heller att utläsa vilka särskilda värden som finns i en värdekärna jämfört med en grön kil så att det blir tydligt vad skillnaden mellan dessa kategorier är. Det gör att det blir svårt att förstå vilka värden regionen ser att kommunen behöver ta hänsyn till. Kommunen önskar tydligare vägledning i hur den regionala grönstrukturen ska förstås och hur den bör hanteras i kommande planering.

Av plankartan utläser Norrtälje kommun att de gröna kilarna inom kommunen ska förstås som förgreningar av Angarnkilen. Det är dock inte helt tydligt hur kilarna hänger ihop i olika förgreningar och vilka gröna kilar i regionen som de gröna kilarna och värdekärnorna i kommunen är del av. Då Norrtälje kommun är så pass stor till ytan blir skalan på de gröna kilarna också olika i olika kommuner. Det finns fortfarande stora områden i Norrtälje kommun som inte omfattas av de gröna kilarna. Hur dessa ska förstås vore bra att tydliggöra i planförslaget.

För Norrtälje kommun som inte haft utpekade gröna kilar tidigare är det även intressant att veta mer om vad detta innebär i form av mellankommunala samarbeten. Kommunen ser positivt på samverkan inom de olika kilarna. Om kilarna sträcker sig över stora geografiska områden, som ex. Angarnkilen med olika förgreningar, kan det dock vara värt att fundera över om en utveckling i norra Norrtälje ska kräva en konsekvensbedömning för hela kilen samt samråd med övriga kommuner längs kilen. Beroende på hur kilarna benämns och hur de hänger ihop ser Norrtälje kommun att en översyn av förhållningssätten kan behövas.

Vidare är det anmärkningsvärt att värdefull blåstruktur, marina och limniska värden inte synliggörs mer i planförslaget. Det beskrivs visserligen i planen att grönstrukturen även innefattar sjöar och vattendrag, men marina värden och rekreativa värden längs kusten saknas. Närheten mellan stad och natur och tillgången till värdefulla natur- och kulturmiljöer är aspekter som lyfts som styrkor för Stockholmsregionen. Det framgår också av planförslaget att grönstrukturen även innefattar rekreativa värden och friluftsliv.

Då bör även skärgårdens värden synliggöras mer, både med de marina biologiska värden som finns samt det stora värdet för friluftsliv och besöksnäring.

För att ge konkreta synpunkter på de redovisade grönstrukturerna och de gröna kilarna behöver kommunen få ta del av de underlag som ligger till grund för utpekandet. Kommunen har tagit fram egna analyser av grön infrastruktur och ser vikt i att ha en fortsatt dialog med regionen kring vilka värden som finns, vad som kan anses som regionalt viktig grönstruktur och hur den bör redovisas i Norrtälje kommun. Norrtälje kommun ser att ett par särskilda möten om grönstruktur mellan samråd och granskning vore värdefullt för att gemensamt titta närmre på detta.

Teknisk infrastruktur

Norrtälje kommun anser att de övergripande förhållningssätt som ges för utveckling av den tekniska infrastrukturen generellt är bra skrivna. Kommunen delar regionens syn på att det är viktigt att ny teknisk infrastruktur samplaneras med bebyggelseutvecklingen. En långsiktig och mer förutsägbar planering i stort ger också bättre förutsättningar för anpassning. Kommunen vill också tillägga att marginalkostnaden för utbyggnad av infrastrukturen bör beaktas vid jämförelse mellan utbyggnad av olika områden.

Det är även bra att behovet av skyddsavstånd lyfts för att säkerställa befintliga anläggningars funktion och framtida utveckling. Norrtälje kommun ser att beredskapsfrågan med fördel kan lyftas kopplat till skrivningen om att utveckla robusta och resilienta tekniska försörjningssystem. Kommunen ser även att jordbruksmark bör nämnas i skrivningen om att nya anläggningar och ledningar bör planeras med varsamhet om befintliga natur- och kulturmiljövärden.

Vad gäller vattenförsörjning ser Norrtälje kommun att en skrivning om tekniskt vatten med fördel kan läggas till som ett sätt att reducera behovet av dricksvatten. Något annat som kommunen ser kan läggas till som ett förhållningssätt för att främja en robust vattenförsörjning är utveckla en teknik för mer energisnål rening av vatten, då både rening av dricksvatten och spillvatten är energikrävande.

Gemensamt ansvar för den regionala utvecklingen och former för samverkan

Norrtälje kommun anser att det är bra att regionen ger uttryck för en vilja att gemensamt kraftsamla för Stockholmsregionens utveckling och att det finns en tydlig ansats för genomförandefrågor i planförslaget. Att tydliggöra vad och hur respektive aktör kan bidra när den regionala utvecklingsplanen ska omsättas i praktiken är dock viktigt. Formuleringen att "Stockholmsregionens aktörer ska..." visar på komplexiteten och vikten av att flera aktörer samverkar om de uppsatta målen ska kunna nås. Samtidigt behöver det bli mer konkret vad som ska göras, när och vem som har ansvaret för olika områden. Ansvarsfördelningen mellan Region Stockholm och kommunerna bör exempelvis tydliggöras i frågor gällande utveckling av landsbygdsnoder, kärnöar och replipunkter.

Norrtälje kommun ser att rådslaget och årliga möten kring regionplanens genomförande kan vara ett sätt att gemensamt hjälpas åt att omsätta regionplanen i praktiken. För att lyckas ser kommunen dock att mål och prioriteringar behöver göras mer konkreta och avgränsade, att regionplanen är mer framåtsyftande och att det tas gemensamma beslut om investeringar. Representationen vid rådslag och årliga möten behöver också tydligt avspegla de som har ansvar och kan påverka utfallet. Behov av samverkan kopplat till andra nationella och regionala utvecklingsarbeten behöver också klargöras.